

Šibenik, 16. travnja 1910. pod. md. Prib. Pbl. Adig. Esompi. Pub. Hlag.

GRADSKA BIBLIOTEKA JURAJ ŠIBENIK NAUČNI ODSJEK

HRVATSKA RIJEČ

Pređplaćna cena: na godinu K 12. — Za 6 m. K 6. — Za Šibenik na godinu donosi se u knjiž. — Za Inozemstvo na godinu K 12. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i traživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 6 para petiti redak ili po pogodbi. — Priborana pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po petiti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Politika današnjih dana.

Ljudi novoga kursa ili duha, ljudi koalicije, realnoga rada, ljudi koji se ne razbacaju programima, nego kojima se hoće „napriediti“, ljudi „Crvene Hrvatske“, „Narodnog Lista“ itd. bit će valjda čitali, što sve ne rade koalirana gospoda u Zagrebu proti šačici pravaša; pa dobro, mi pravaši znamo da bi tako isto radili i gospoda u Dalmaciji da imaju snage.

A ipak svi ti velikani su do jučer kritički da su slobodnjaci, naprednjaci, da se bore za materijsku rič, za prava Hrvatske, da oni za ništa na svijetu ne bi se pokorili Magjari u Niemcu ako im se ne izpune zahtjevi narodni. Svi ti su do jučer, pače još i danas viču, da sudan dio pravaša da su se nudjali, da su sluge, ulizice, „uvjek spravne da polizu što su kazale“.

Nu dok ta gospoda novoga kursa to govore drugo čine.

Ta gospoda padaju na trbuhe, ližu pete i skute onih koje su najgusnije napadali.

Promislite što se sve nije pisalo proti Khueni-Hedervaryu, to je bio tiran i lupež. A Chavrak im je bio gnusni inkvizitor, Tomašić magjarčina, Rorauer, Krišković, gadovi magjarski, panduri Khuenovi itd. itd.

Oni su tu gamad zgnječili, oslobodili su Hrvatsku, oni nesebični patriote,....

A danas je sve to na vrbi sviral.

Tomašić je tog gospodi slavljenu ban. Khuen-Hedervary ministar predsjednik pred kojim oni kao pred gospodarom plaze. Chavrak im je podban kojemu plešu. Dedović, Adamović, vižlad Khuenova, su im veliki župani. Šumanović, Rorauer, Cuvaj, Amruš, Šipuš, Krišković, sve najodanije sluge tiranije Khuenove, danas su im jedini dostojni da budu zastupnici. Krapac, prijatelj odani Khueni i madjarinima, danas im je jedini dostojni nasljednik Strossmajera.

Ovo nisu psovke, ovo su čini, koji se daju ustanovili. Ovo nisu sumnjajnice nego čine činjenje. Dakle ovo su sve stvari, koje se su radile i rade pod firmom patriotizma, realnoga rada gospode od novoga kursa; sve stvari radi kojih bi se pošteni ljudi morali stiditi...

Ali u našoj domovini ima još toliko bezobraznosti, ima još toliko malo odgovornosti, da ti isti, koji sve lo rade, najgusnije napadaju stranku prava i pravaštvo zovu u m.b.u.g. on. I oni koji su radili sa Čuhumeckim i Kačanskim danas se usudjuju sumnjajiti nas „da ćemo javno izpoviedati nauke, koje da sada, sudeći po radu, tajno sledimo“.

Koje su te nauke i tajne to za stalno drugovi Chlumackoga i Kačanskoga znadu, mi ne. A ovo što mi tvrdimo o njima to su čini, a što oni, to su obična, gnusna sumnji-

čenja. Mi nismo od jučer, pa neka pokažu i samo jedan čin po kojem bi mi bili u dodiru sa njihovim drugovima i prijateljima i mi ćemo svojevrijedno ustupiti mjesto utvari, koja „da nam buni sladke sanke“, i „koja da nas pronomi u snu i na javi i ogorčava nam život“.

Bedaci! Zar smo od jučer? Zar smo ikad bili osim u opoziciji? Zar sama načela koja izpoviedamo, zar stranka, koju sledimo, zar naš javni rad, zar naš život ne dokaziva, da preziremo utvaru i sve one koji u njoj služe robstvu našeg naroda?

Zar i jedan naš čin i kao stranke i kao ljudi dokaziva da smo što radili ili se ulagivali ili plazili radi sebe i svojih interesa, kao što to mi činjenicama možemo dokazati o drugomu?

Dakle za što da nam utvara buni mirne sne, zašto da nam ogorčava život, kad radi naših javnih čina imademo priznanje drugova, i kad od političkog života nismo nikada očekivali nego terete?

Nego mi gospodu od utvare razumijemo. Boje se ta gospoda svojih položajima, boje se izgubiti što u vladajućoj stranci imadu, pa misle da će ih stranka prava srušiti, i za to strah, za to zapominjanje, za to ocrnjavanje, grđenje i pravaša i stranke prava.

A da se sva ta gospoda boje evo im osim javnog pisanja, i još jednog dokaza:

„Dragi gospodine...“

Na 4. travnja naša stranka obdržava u Spljetu svoju skupštinu, pa se evo obračun na Vas mog dobrog prijatelja, da biste Vi — i još dvojica s tih strana na istu pristupili. Molim Vas nastojte svakako, jer mora da bude zastupan dobro i ovaj kotar, a kako čujem odaziva će biti velikog iz cele Dalmacije.

Mi se moramo naći svina okupu proti furtimašima, crncima i mahnitcima (ta iste su nam misli, isti ciljevi). Čujem da će i dubrovački disidenti opet stupiti u stranku, tako da će se sve naći složeno proti furtimašima i crncima.

Opet Vam preporučujem vruc, da ne z-ostanete Vi ili tko od tamo. Svakako nek bude zastupana...“

Srdačno Vas pozdravlja Vaš odani

Dr. F. Alačević.

P. S. Bio sam imenovan u kotarsko školsko vijeće. Ovo Vam javljam, e da Vi ili tko drugi obratite se za bilo koju potrebu na mene, ja ću Vam biti pri ruci.“

Glasi lo za interese iziće, da je skupština utvare bila krasna; da utvarašima nije bilo do broja; da su oni jaki i da je skupština dokazala, da će im buduća biti još različitija i mnogobrojnija.

A evo iz pisma svačigovog ulizice, bivšeg državnog odvjetnika, koji demonstrira danas

proti državnim odvjetniku u Banovini, vidi se da utvara upotrebljava sva sredstva, nebi li uspjela okupiti sve one, o kojima drži da su podmitljivi, nevjerni, afariste, špekulanti.

Bivši državni odvjetnik, inače danas stup utvare piše:

1. Članu odbora demokratske stranke;

2. Zove ga na skupštinu utvare, jer će tako doći i dubrovčani;

3. Hoće da ga podmiti, jer je bivši državni odvjetnik postao član kotarskog školskog vijeća, a onaj kojemu on piše, ima sina učitelja;

4. Bivšeg državnog odvjetnika u svemu tomu pak vodi strah, da mu stranka prava ne bi otela sve ono dobro, koje je on namienio „narodu“ i zato kliče: „Mi se moramo naći svi na okup protiv furtimašima, crncima i mahnitcima (ta iste su nam misli, isti ciljevi).“

Ovo se razumije. Furtimaši, crnci, mahnitci, to su bivšem državnim odvjetniku pravaši, proti kojima se eto treba da ujedine i utvaraši i dubrovački disidenti i spljetski demokrati, ta svima su im „iste misli, isti ciljevi“.

Ne „buni dakle pravašima utvara mirne sne“, nego stranka prava je eto tako jaka i moćna, da svi njezini protivnici čute potrebu, da se ujedine.

A mi to i želimo, kako smo više puta do sada naglasili, jer u istinu treba da prestane onaj prosi, gnusni h.u.m.bug, koji je već odvratan. Treba da afariste već jednom tako odkriju svoje karte, da i slepci mogu viditi njihovu igru. A mi kao pravaši, koji smo i do sada uradili sve moguće, da se političko hrvatsko obzore razčisti, radić ćemo i unapred, što god protivnici Hrvatsva govori, da sa gradjuju naroda nestane ona mora od utvare i njezinih do sada prikrivenih pomagala.

Nu to neće biti tako. Najprije treba da svi ti utvaraši padnu jedni drugima u naručaj a onda na trbuhe pred onima, koji im daju vlast i moć. Treba oni da opetuju sve ono, što čine njihovi prijatelji po drugim hrvatskim zemljama.

A pravaši? Pravaši će, kako rečeno, odkrivati narodu što ga priče i napredku, pa kad narod uvidi, da u njegovi najveći grobari vlastiti mu sinovi, koji se bore samo za svoje položaje, onda će biti s naše strane, sa strane pravaške, borba dovršena.

Nu da se do toga čim prije dodje, valja da se i svi pravaši sjednu u jednu jedinstvenu stranku prava.

Mi se, što se nas tiče, jedinstva stranke prava ne bojimo, pa za isto uvijek radimo, osvjedočeni da ne može, biti nego od koristi narodu.

To smo mi činili, po načelu „Narodnoga Lista“, i onda „kada su se naši sumnjičari u Banovini spremali da počine izdaju“.

Ali činjenica je da ju oni nisu počinili,

nego su izdaju počinili prijatelji lista za interese.

Još nikad pravaš izdaje nije počinio, nego ako je ikad izdaje bilo, to je učinjeno nakon što je dotični pravaš izdao stranku prava.

Gosp. Biankini to veoma dobro zna. On baš koji se veseli da je i il dubrovačkih občina u redovima utvare. On koji prieti uništenjem stranci prava, valjda zna, da se stranka prava ni do sada nije bojala i zdravijih junaka nego je gosp. Biankini i njegova bolesta utvara, a kamoli bi se bojala izdajca, kojima je danas napreći posao osobni gšft.

Ovoliko kao mali odgovor raznim glasilima utvare, o današnjoj našoj i njihovoj politici, programima itd. itd.

Političke viesti.

Iz „Sveze južnih Slavena“. Naprama vjestima, da je predsjednik „Sveze južnih Slavena“ dvorski savjetnik dr. Ploj izjavio, da će on i ostali slovenski članovi „Sveze“ glasovati za propušćenje da vladina osnova o zajmu ostane na dnevnom redu kao prva točka, ovlaštena je „H. K.“ od predsjedništva Sveze izjaviti sljedeće: „Nije istina da je dr. Ploj u jednoj se prigodi izjavio, da će on i eventualno drugi slavenski zastupnici iz „Sveze južnih Slavena“ glasovati za osnovu o zajmu.“

Pred sastanak carevinskoga vijeća. Dne 14. o m.j. sastalo se car. vijeće. Za ovo se zasjedanje sve stranke pripravljaju. Slavensko parlamentarno udruženje imalo je konferenciju, na kojoj je pretresalo predloge ministra predsjednika baruna Bienenhera, pod kojima bi slavensko parlamentarno udruženje glasovalo za financijalne predloge vlade. Glavni organ zastupnika Hrubara izjavljuje, da se na toj konferenciji još ne će odlučiti o tom, hoće li slavensko parlamentarno udruženje glasovati financijalne predloge vladi ili ne. — Zast. Šušteršić održao je u Jesenicama izborničku skupštinu, na kojoj je govorio o političkom položaju. Na koncu govoru polemizuje sa zast. Dobernikom, koji je u „Tagespostu“ napisao članak o slozi Niemaca i Madjara. Šušteršić kaže, da se Dobernig vara, ako sa svojim predlogom misli uspjati. Madjari su zajednički neprijatelji i Niemaca i austrijskih naroda. Radije bi se imalo raditi za slugu svih austrijskih naroda — Predsjednik rusinskoga odbora zast. Levicki stigao je u Beč, te je ondje izjavio, da će Rusini iz Galicije glasovati za financijalne zakonske osnove vladine. Levicki je izjavio, da po njegovu mnenju, ako vladi ne uspije sanirati sadanji parlamentarni odnošaj, to joj ne će preostati drugo, nego da razpusti car. vijeće. U tom bi slučaju uslzedio razpust već ljeti, a novi bi se izbori imali provesti u jeseni.

Mato Bonačić

(Prigodom desetogodišnjice njegovog glumljenja u diletanskom klubu.)

U nedjelju 17/IV. slavi desetogodišnjicu svog djelovanja u diletanskom klubu, spličanin Mato Bonačić. Svrnuv pogled na deset minulih godina može da čvrstim osvjedočenjem reče: do toga sam došao svojom uztrajnošću, znojem, mukom.

Njegovo djelovanje obseže najraznolikije momente dramske produkcije. On ih je vazda zaoblio, odjemu modernim shvaćanjem, donoseći pred nas čovjeka.

Mato Bonačić je verista, djak Freudenreicha.

Kad bi on mogao da bira uloge moglo bi se govoriti o njegovoj individualnosti, o njegovom glavnom naguču. Ali kad on mora da iz potrebe glumi uloge u kojima umjetnikovo osjećanje ne harmonira s onim što nam daje njegova umjetnina, tada o njegovom naguču nema govora. On mora da pazi da li je zadovoljio publici, svojoj uloji, pa čak i piscu.

Samo kad se sjetimo da je čak igrao i stare bake. Ostale su mi nezaboravne one demonske oči i oni snažni zubi njegove ciganke u „Trenku“. Iste večeri u istom komadu igrao je kroz oprečnu ulogu bratra. I ove dvie kre-

acije ubrajaju mu se u najuspjelije. Pa gdje su mu dvostruke uloge u „Šokici“, „Povratku“, „Primadonni“ itd. Uz sav taj silni napor, uzprkos svih oprečnih karakterata nije gubio ravnovjesje. Bio je uvijek na visini umjetnika i mi smo tu gledali novi karakter, slušali drugi glas, vidjeli druge oči, druge kretnje.

Organ i kretnje glavne su vrline Bonačićeve umjetnosti. Vjerno tumači pisca ne donajajući ništa stranoga već uvijek u okviru komada. Uzprkos tom ograničenju on nam donna pune, zaobljene kreacije i mjesto umjetnog čovjeka vidimo na daskama umjetnika. Za boravljamo na pozorišni mehanizam, zastre nam neka mrena bojadisano platno, mi se oživljujemo u njegove kreacije i u nami se poradja čisto estetičko raspoloženje. Čisto, prirodno, a da ne sugeriramo sami sebe, ko što se događa kod umjetnika starije, klasične škole.

Kod ovakove vrsti glumaca teško da se može govoriti o raznolikosti njihovih karakterata. Tu manjkavost kadra je tekdar da nadopuni dobra škola i velika kazališna naobrazba.

Za to i spočitava mu se da je počeoće jednak. On nije glumac vještak za kog glumi tehnika, pa stoga fizički ne mienjaćuje se ipak da je nešto drugoga sa temeljnim tonom juž-

njaka, nepatvorenog poput južnjačkog mu sunca, nemirnog poput našeg mora, zanosnog poput šarene koprene naših polja.

Živovat najbolje dane života u obliku sanja utvručen u se, očavajujući pri pomisli da će mu one i unapred biti vječne, nerazdružive drugarice života, kakav mora da u takovim prilikama postane talenat? Talenat koji samo krvlju duše i srca, bez ikakove malne škole, stvarne razne karaktere i htjeo bi da ta svoja čeda uživi na daskama sa drugim karakterima, da stvore skupa svijet kojeg je namislio pisac, a te nađe izajlove mu se kad se očiti izoliran, umjetnik između slabih diletanata. Osamljen stvarat karaktere pune prirodnosti — ne bućnog, proračunanog efekta — koje će rastgat drugi nemunjejni nekarakteri i oskrvnut najistančanje i najfajraniranje umjetnikove nuance.

Predstavite si takav talenat i to vam je Mato Bonačić. Takovim su ga stvorile mizerne prilike našeg kazališta.

Vjerno na ustnama, govoru, očima, nepokojno u kretinjama, čita mu se neka pana, zatimljena bol, ogorčenje... Riedko ćete mu na ulici vidjet posmjeh na ustnama... A ipak on je majstor i u najkomičnijim ulogama... Što sve ne može rođen glumac, nadareni umjetnik. Ipak gdjeog njegov „ja“, kano da ne može odoliti komičnoj maski i finiji opažak moći će da zamjeti na njegovim ustnama neki ogočen posmjeh i kao da veli sam sebi: „Ridi Pa-gliaccio“...

Mato Bonačić uživa u Dalmaciji veliku popularnost. I u najmanjem našem gradicu njegovo ime na plakatu kadro je da napuni kuću. A to nije malena stvar kod nas u ovakovim mizernim prilikama. Čak bi — što mi je on s nekom osobitom toplotom, nekim zanosnim posmjehom jedanput spomenuo — nadarili ga pršutom, vidricom vina... Iskreni domaći darovi kano što je i duša naših bezazelnih, dobrih malogradjana. A njegovi sugrađani? A diletantska družina koja na svom životu mora samo njemu da „zahvali“? Sjećam se samo par puta obdarili ga nekako šablonski lorvorovim vjencom i to je bilo sve... A talijanski skragu-taljanka ne manjka ni cvieća, ni bogatih darova, ni burnih ovacija... Pa da, Mato Bonačić je naš, hrvatski umjetnik. Bolje od njega nišu prolazili ni drugi naši gosti: Dimitrijević, Šramova, Strozi-eva itd.

Izborni pokret u Ugarskoj. Mađarski intelektualci: liječnici, odvjetnici, profesori, književnici itd. upravljaše na grofa Tiszu otvoreno pismo sa 800 potpisa u kojem ga mole, da odustane od agitacije protiv modernog izbornog prava. Oni izjavljuju, da će se najvećim entuzijazmom boriti za moderni izborni red, jer se samo na temelju obćeg izbornog prava može sagraditi slobodna ugarska država. — Prošla nedjelja bila je osobito bučna i politički govori, koji su izrečeni u pojedinim kotarima nisu bili od tolikog dojma, koliko su se dojmili razni dočeri pojedinih političara. — Grof Tisza u Debrecnu nije mogao izbjeći napadajima. Nu zanimivo je, da ove napadaje nisu izveli Kossuthovi, nego socijalisti. — Veliku pozornost je pobudio list mađarskih intelektualaca, koji su zatražili od Tisze, da ne sprečava proces, koji se događa u zemlji u duhu naprednoga izbornoga prava. Ovi mađarski intelektualci, kako se sami nazivlju, nisu međutim nitko drugi, nego pristaše Kristofyja. Ovo je pismo upravljeno grofu Tiszi, tim više izazvalo pozornost, što je bivši ministar Kristofy doživio nevidjene ovacije u Aradu. Svakako je Kristofy htio pokazati u Beču i Pešti, kako on imade pristaše u zemlji, i da je uz njega sva široka masa Ugarske, koja odlučuje raspodjelenje zemlje. Kristofy se je doše držao postrance od grofa Hedervarya i to zato, jer ga je grof Tisza nazvao ludjakom. Baš za to je Kristofy htio, da na isti dan sa Tiszom imade skupštinu, da oba dočeka tim više kontrastiraju. Tisza je dočekan blatom i jajima, a Kristofy cievćem, zastavama i sjajem. Nu i Justhovi su doživjeli u kotaru Holloa veliku sramotu. Dokazalo se je, da već i kotaru znamenitog Justhova Holloa imade vlada pristaše, dapače toliko, da su ovi mogli spriječiti bivšeg zastupnika, da svoj program razvija pod vedrim nebom. Inače nije došlo do važnijih izjava, te su se svi govori vrtili oko poznatih već pitanja.

Pobuna Arbanasa. Svi Arbanasi, bez razlike vjere, zahtijevaju podpunu samostalnost. Arbanasi se ne bore radi poretka niti radi povratka Abdul Hamidova. Maloturci su nagali Arbanase u borbu. Uvriedili su njihov narodni ponos time, što su htjeli uvesti arapsko pismo. Cielj revolucionarni pokret stoji pod neposrednim vodstvom arbanaskoga vrhovnoga odbora, komu je predsjednikom princ Albert Ghika. — Na molbu buntovnika dozvolila je vlada primirje. Vlada je mislila, da će se buntovnici pokoriti. Revolucionarni je pokret kod Prištine i Prizrena ugušen. Revolucionari vratili su osvojene topove. Po zadnjim vijestima dovršen je spor između Arbanasa i vlade. Prvanji su sami počeli pregovore. Po prilici 50 Arbanasa uputiše se do zapovjednika vladinih četa, da s njime pregovaraju. Unatoč tomu dolazi sve više novih četa. Na Kosovu polju usredotočeno je 25 bataljuna pješništva s odgovarajućim brojem konjanštva i topništva. Čete stoje pod zapovjedništvom generala Torgut-paše. Iz Skoplja dolaze dnevno nova pojačanja, Medžitim Prusija, Austro-Ugarska i Italija sporazumjele su se, da će smatrati arbanaski pokret čisto unutarnjom stvari Turske.

Položaj u Grčkoj. Iz Pireja prispješe iznemirujuće vesti. Prema istima, da je došlo do ozbiljnih izgreda. Nezna se još obseg istih. Ushled nerazbistrenoga položaja ratne mornarice lako je moguće, da je došlo između pripadnika iste i kopnene vojske do sukoba. Nu isto je tako lako moguće, da je to bila jednostavna pobuna mornara.

Još o uvredi učiteljstvu.

„Narodni List“, dr. J. Machiedo i ml. U našem listu bilo je iznešena uvreda nabacena na učitelje od dr. J. Machieda, te je isti bio pozvan, da se javno opravda, zašto je napao poštenje pitomica dubrovačke preparandije.

Bonačić nije samo poznat po Dalmaciji — koju je obilazio sa putujućim društvima — već i u Zagrebu, Trstu, gdje je pobrao baš liepih priznanja.

Ali svi ti uspjesi, ciela popularnost nije ga povukla u vrtlog udobnog života punog priznanja. On još uvijek traži, usavršava se. On ne pozna onog pozerskog umjetničkog života, ne pada u šablono. Njegovi karakteri postaju pospješne sve svježije, iztancaniji, dotjeraniji. U njima se opaža želja da nam postanu što bliži, vjerojatniji, prirodni. U tom i leži Bonačićeva popularnost koja pospješno raste i svijet jednog tjera u kazalište da njega gleda. Opaži li u 10 letanska družina?

Bonačić je sada u naponu svoje snage, u njeuprekoj dobi života, u dobi koja vodi k meti. Cilj do kog se može da dodje samo prirodnom talentom zamjerno je postigao, a sada dolazi red na odlučujuće faktore. — M. —

Na ovo je **uzbjesnio** bio „Narodni List“, a dr. J. Machiedo nam je poslao pismo, koje, premda nismo bili primorani, ipak smo objelodanili.

Istodobno mi smo dokazali da znamo više nego je „Narodni List“ mislio da znamo, pak smo ga pozvali, da izadje s imenima i još što šta. Ali „Narodni List“ je zašutio kao riba.

A sada idemo napred i kažemo: uza sav list već objelodanjen dr. Machieda **tvrdimo**, da je on u punoj sjednici pokrajinskog školskog vieća uvriedio poštenje pitomica dubrovačke preparandije, a po tomu i ugledni onaj zavod i sve vriedne učiteljice, što su iz njega izašle. A što se dr. Machiedo brani time, da je i njegova sestra bila pitomica preparandije, to ga ne može obraniti, nego naprotiv dokazuje, da ga je mržnja proti učiteljstvu toliko zasliepila, da se u onom času nije ni sjetio, da kajući poštenje pitomica, vriedja i ono svoje sestre. Pošto je pak dr. Machiedo bio toliko smion, da izpravlja ono, što se nikako neda izpraviti, mi se nećemo više na njega obraćati nego i **opet** pozivljemo „Smotra“, neka dementira našu tvrdnju, da je dr. Machiedo u stanovitj sjednici pokrajinskog školskog vieća (neprestojno za ozbiljnu osobu) govorio o pitomkinjama dubrovačke preparandije i o oficirima, i istom onom prigodom kazao, da su pitomkinje dubrovačke preparandije a da je zadnju rieč premućao ili radi straha ili radi toga, što se na vrijeme sam sebe zastidio.

Tad će se najbolje vidjeti gdje je banditstvo „Narodnog Lista“, koje ga sili da već sada šuti, nakon što se je bio i previše presmiono razglagoljao.

Dakle dolazi na red „Smotra“.

Dopisi.

Pag.

U zadnjem dopisu rekli smo, da se ovjude u Pagu mnogo toga događa, što je na štetu vjere i hrvatstva. I doista na našu iskrenu žalost predjelo je neprijateljima vjere i hrvatstva, da uspobju za sebe neke svećenike, koji im pomažu u svakom njihovom podhvat, u njihovoj borbi za uništenje vjerskih načela i hrvatske ideje. Mi smo ovu sablazn i sramotu do sada samo bolno motrili, te ju nismo hotjeli iznietii u javnost zbog više razloga. Najprije zato, da ne osramotimo ovo mjesto, što je porodilo i imade tako kratkovidne svećenike; za tim da budemo milosrdni naprama onima, koji nemaju pameti, a još manje sućuti i milosrdja prama bratu svome; napokon zato, da ne dadeimo istim neprijateljima vjere i hrvatstva u ruke jako oružje, kako da bolje sjeku i razkomadaju i jedno i drugo. Ali vidimo na žalost, da je zasliepljenost i prkos tim svećenika tolik, da nema nikakve nade, da će oni već ikada doći zdravom razumu, pa shvatiti ružnu svoju rabotu, što ju čine paškim bezvjerjima i hrvatodercima. Zato smo prisljeni, da odsele više ne štedimo takvih svećenika, jer bismo počinili težki grijeh, kad bismo još i dalje šunjeti u tim sramotama. Dakle: kud puklo da puklo, jer mi moramo poradi naše dobre stvari skinuti svaki obzir i odgovornost, te postaviti „na ljutu ranu, ljutu travu!“

Pag, 12. travnja.

Časoviti odgovor „Risorgimentu“. Vidi se, da su se „Dalmatovi“ i „Risorgimentovi“ sumisljenici i njihovi prijatelji užasno već pobojali na sami moj najvještata rata proti njima u našoj cijenjenoj „Hrvatskoj rieči“. Kad dakle hoće i žele, da im nuzgredno odgovorim, ovo me, da ih po istoj njihovoj metodi pozdravim. U prvom redu želim znati, da li je pošteniji onaj, koji bjelodano krađe i propašćuje mnoge obitelji, ili onaj, koji se proti njemu bori, da mu taj veliki zločin zaprieči. Znam, da je to bilo kasno, ali ipak i u tomu se mnogo pomoglo, jer se spasilo mnogo nevroljnika iz kamatničkih čeljusti. Dakle po „Dalmatovom“ i „Risorgimentovom“ sudu jesu pošteniji oni, koji upropašćuju narod, nego li oni, koji se brinu, da ga osvieste i probude na novi današnji toli nuždani neodvisni život.

Ako je „Dalmata“ sa svojim mladorodjenčem „Risorgimentom“ dosjedan svojim toli liberalnim i humanitarnim načelima, morao bi namah dati nalog, da se usred naše paške plokaie najprije objesi njihov pouzdanik i ovješnjiki vodja talijanaša, komu već odavna svug u lice pljuva, jer to je stvor, koji je mrzak i Boku i narodu. Jedino želim, što se je u njegove lopovske i pričvrste mreže uhvatio prečastni nadpop. Ipak taj najodurniji i najomraženiji stvor u ljudskoj prispodobiti jest najpouzdaniji i najkompetentniji, te najvjerojnostojniji, da se svaka njegova zloča uvaži, pa i proti najboljim svećenicim i činovnicim.

Ne želim nikomu zla, ali će po izazivu samih njegovih neprijatelja doći najprije na red

u dojadčem mojem dopisu šior Zuketa, ili drukčije „genjalni Nimi“. Ji stojim na razpoloženu svih talijanaša na Pagu, pozivajući istodobno i njihove nekoje saveznike narodnjačke stranke, neka slobodno stupe napred i obrane svojom desnicom ono, što nisu nikada bili dostojni niti su kadri ikada obraniti.

Dakle napried!

Pravač.

Zlarin.

Obćina Zlarin — Krovatska. Ovo pišemo nešto ozbiljno, a nešto u šali. A da ne bi čitatelj promislilo da je šala sve, nek pročita „Narodni List“ od 6. t. mj. Tu stoji crno na bijelu, da su občinski prisjednici: Mate Adum i Stipe Makale zastupali občinu zlarinšku na skupštini „Hrvatske stranke“, koja se je držala dne 4. t. mj. u Spljetu. Sad se pita: ili su ljudi u občinskom upraviteljstvu zlarinske občine puke nezalnice, te ne poznavaju program „Hrvatske stranke“ ili su se zbilja preobrazili u kroate. Moguće je i to, da su odaslancini mislili da idu na skupštinu „Lege“ ili „Bersagliera“. Pošto su to ljudi skroz praktični — ako su zbilja svoje tolamaštvo batalili — mora se pretpostaviti, da ih je interes doveo do odluke da se očituju Hrvat. Evala im, mi im se radujemo, mi se veselimo! Napokon otvoriše i oni svoje oči te od najlućih protivnika svoga naroda postadoše eto pristaše „Hrvatske stranke“ t. j. Hrvati. Nego metamorfoza nastala naglo, a nikakova preša nije dobra, pak . . . sumnjamo! Ipak se zlarinski Hrvatii vreamo obradovaše, jer se pouzdano nadaju, da će barem za koje vrijeme nestati progornstva i izaziva proti stanovitim osobama — zato što su Hrvati. Sad smo eto svi jednaki, svi pravi Krovati — Hrvati!

Unapred se nas, koji na vlasti nismo, ne će vriedjati, izazivati, štete nam nanositi, niti će se više na trobojnicu pljućkati. Svaka uvreda dirnula bi načelnika, odaslanike i cielu upravu koja sada mora da odgovara narodnoj hrvatskoj stranci za svaki i najmanji nered.

Trobojnicu, koju je dr. Iščević poslao načelniku Marinu, u zgodno će se doba — valjda na preobrazenje — razviti na zlarinskom tornju u znak osvješćenja njegova, a na radost ciele okolice. A jesu li Šavli postali Pavli?! — Ako nebudu — hoće. Svjest hrvatska zlarinske okolice ili će ih zasieniti — smesti ili će ih skinuti sa položaja koji prevaram uzurpiraa. A čuti ćemo što će reći biedni „Dalmata“ o ovčicama „della patriottica Zlarin“, koje bježe iz ovčnjaka deli' avita italiana cultura.

Zlarinjani.

iz Biogradske občine.

Kadno početkom školske godine učenicu spadajući u sokolski podmladak izviđaše svog učitelja u Biogradu, te tvrdilo se, da su na to bila upućena od svojih sokolskih starješina i staroste istog, htjeo se od te ljage oprati Sokol, nu poznavajući biografskih prilika sa svim izjavama staroste, bili su uvjereni, da su djeca od istih bila nagovorena. Prigodom oprostone večere, koju je dao Sokol sa članovima Sloge, vodji Sokola Kisiću, izašle su na javu, inter-poleka, njeke izjave, koje su jasno dokazale i onima koji su još u kakvoj sumnji bili, da uprav vodje Sokola biogradskeg i onog Filip-Jakovu mrze svećenstvo i učiteljstvo ne samo, već i uckaju mladež proti istima. Svečar Kisić, koji uz vodje Sokola biogradskeg vršio službu občinskog tajnika, digao se kroz večeru, te pozivao prisutne na slogu proti obćim neprijateljima. Na to će: ja sam se borio protiv bivšem učitelju Matijeci, moja je zasluga da je on ostavio ovu obćinu; složno dakle braćo, jer ne budete li složni, pastl ćete pod papuču popovsku, mantija popovska će vam zapovjedati.

Crne nezahvalnosti, a mantija popovska izvjoštula mu sinecuru na zemaljskom odboru, Drži Biankini.

Malog zatim podigao se drugi vodja Sokola, a to onaj Filip-Jakova pošarski činovnik u miru, a sad pisar pri občini biogradskeg. On će: Teške su moje prilike braćo sokolaši i ja se borim u Filip-Jakovu proti crnoj mantiji i onoj kugi od učitelja. Složno dakle proti zajedničkim neprijateljima. U ovoj intonaciji tekla večera. Može li biti veće sumnje u kojem duhu je uzgojena mladež i pomladak, pripadajući Sokolu Biograda i Filip-Jakovu? Može li se tko više čuditi, što danonice se demonstrira proti učiteljima i svećenstvu u Filip-Jakovu i Biogradu? Eto na što se izrabljiva krasna institucija slavenkog Sokola. U občini biogradskeg bilo se o svemu ovom uvjeren, nego evo pišemo, da uvidi šire obćinstvo i viša uprava Sokola, kakav duh amo u Sokolu vlada. Vodje Sokola a uz to občinski činovnici vojaju i uckaju mladež proti učiteljstvu i svećenstvu! Kako je večera tekla neću da pišem, reći ću samo, da njeke morali odnieti kući, svući ih i u postelju leći, nu nema zamjerke, kad brajan pla-

ćao Roob Cocolu, te sedmorica njih popila pet litara tog likera. Sve ovo smatraju modernim uzgojem. Na tu oprostnu večeru imali su njeke obzra pozvati i biogradske činovnike, koji dakako, držeć do svog ponosa, nisu pristupili.

Brusje na Hvaru*).

Nasad nekoliko godina, na molbu sela Brusja, bijahu poslani od visoke vlade strukovnjaci, da izvide glede proširenja ove župne crkve. Arhitekt Ilevković i strukovnjak Musanić odbacih sveako ticanje sadanje crkve, i to radi tješnoće tla i velikog troška, koji je skopčan sa rušenjem, osim toga da je grjehota rušiti onako liepi svod i pročelje. Malo poslie, komisija sastavljena od poglavara, biskupskog odaslanka, župnika, crkovinara, glavnika i staraca u prisutnosti cieleg pučanstva jednoglasno odabra u sredini sela novo gradilište za novu župnu crkvu. Istoj komisiji prisustvovao je i arhitekt Ilevković, koji je vodio glavnu rieč. Isti je mjesto izmjerio i označio prostora potreban za gradnju nove crkve, što je pak crkvinarstvo vladinom naredbom kupilo i potrošilo u novcu i zanjeni oko 10.000 (deset hiljada) kruna.

Dok se je stvar najljepše razvijala, dodje u naše selo čovjek pun sile i uništavajućeg duha. Nije imao mira, dok nije sa nekoliko svojih robova mučke uništio ljere osnove nezaboravnog župnika don Jure Petrića i vriednih župljana. Zaludu su bile molbe vriednijih seljana, da se ostavi glupih i za crkveno imanje razspisnih ideja. Ali zaludu. On hoće da ruši. Hoće da ruši ono, što je najmilije i najsvjetije našem seljaku. Hoće da ruši najmiliju i jedinu nam uspomenu naših djedova; hoće da ruši hram božiji, što nam djedovi sagradihše i na njegovim ruševinama hoće da podigne sebi i svojoj sili spomen. Velimo, nije imao mira, dok nije uništio ljere osnove nezaboravnog župnika i vriednih župljana, jer poglavarstvenom odlukom od 28. kolovoza 1909. br. 9489 bi odbačeno zemljište, koje je bilo za gradnju crkve određeno i kupljeno, čemu je bio pristao i arhitekt Ilevković.

Mnogi će pitati, a šta od zemljišta što je već kupljeno za gradnju crkve? Evo im odgovora: „Crkvinarstvo ga je dalo samo sebi i družini u najam za kukavnih 12 kruna godišnjih. Dakle 10.000 kruna uloženo je na dobit od 12 para na 100 kruna. Jadni žljevi naših otaca!“

Upozorujemo na ovo duhovnu i svjetovnu vlast.

Brusani.

*) Pod odgovornost dopisnika, jer nam nisu poznate dotične prilike.

Iz grada i okolice.

Lična viest. Jučer je u naš grad stigao gorički nadbiskup presv. Dr. Sedej. Jutros je odputovao na Visovac, te će se u ponedjeljak preko Knina i Drniša opet povratiti u Šibenik. Čujemo da je ovo putovanje službeno.

Šibenska c. k. Carinara, kako smo iz Beča obaviešteni, podignuta je na Carinaru prvog razreda naročitom ministarskom naredbom, koja mora odmah biti izvršena. Ovo je za Šibenik liepa stečevina, na kojoj je zahvaliti u prvome redu neumornom nastojanju našeg zastupnika Dra. A. Dulibića, a onda nastojanju i naše občine, koji ne prestadoše politici ovo pitanje, dok nije bilo evo sretno riešeno i tim udovoljeno potrebi i pravici. Nego ne smije da stvar ostane samo na ovome. Podignućem ove carinare na uređ prvog razreda treba da joj bude podpuno priznata sva ona djelatnost, koja joj kao takvoj pripada i da u tu svrhu pri njoj bude odmah povećano i činovničko osoblje. Nadamo se, da će to bit učinjeno, jer bi inače dotična naredba ministarstva bila iluzorna.

Promoviran. Veleuč. gosp. Srećko Šp. Perišić bio je danas o podne u svečanjoj dvorani kr. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu promoviran na čast doktora prava. Čestitamo!

Parlamentarno izvješće o teku sjednica zastup. kuće u Beču stiglo nam je prekasno za ovaj broj, te ćemo ga donieti u narednome.

Kod ženske građanske škole, pošto je otvor iste, kako je poznato, uzsiedio kasnije, bio je određen semestralni praznik danas, te su jutros, poslie misle, učenicama podieljene semestralne svjedbove. Ovom prigodom bile su istim učenicama kao ugodna uspomena podieljene brošurice, u kojima je posebno odštampan inauguralni govor pokraj. škol. nadzornika g. Strölla prigodom otvorenja ove škole. Ta liepa uspomena poklonjena im je bila od gosp. kot. škol. nadzornika Slavomira Sinečića.

Šibenska Glazba udarat će sutra, u nedjelju, na Gospodskom Trgu sljedeći razpred: 1. Koracnica: „Vlače“, Svoboda - Hnyk; 2. Smjesa „Zbor Slovanů, J. Čermak; 3. Valčik: „Děvam povitavšym“, Macak; 4. Smjesa iz operete „Pličar“ (Vogelhändler) C. Zeller; 5. Koracnica: „U Zdenca“, Vlaes - Hnyk — Početak u 11 sati prije podne.

Nečuvena i nevidjena nepravica. Kod ovdješnjeg poštarsko-brzojavnog ureda među poslužnicima u privremenom svojstvu bilo je naših mladića, koji su tu već od više godina služili na zadovoljstvo i starješina i stranaka, te, odbivši se od poljske rabote, gojili nadu, da će kad li tad li u toj službi dočekati bolji dan, da će naime nakon dovoljnog vremena prakse i dokazane sposobnosti biti imenovani stalnim pomoćnim poslužnicima, u jednu rječ, da će osjegurati sebi kakvu takvu budućnost. Kad naprotiv, iznenada, kô iz neba pa u rebra, ti mladići bivaju bez ikakva razloga jednostravno odušteni, a na njihovo mjesto dolaze izvana četiri nova namještenika s gotovim imenovanjem stalnosti i ako po svojim kvalifikacijama ne samo što nisu jednaki oduštenima, nego su dapače izpod njih, jer posvema neposobni, bez ikakve predtečne prakse, bez ikakva poznavanja službe. Ovakav se postupak ne da drugičije okrstiti nego krivom napravom i bezobzirnim zapostavljanjem boljih i sposobnijih pred neposobnima, koji će imati dakako samo tu prednost, da su na osobit način od osobitih ličnosti preporučeni. Ovakav postupak izazvao je u cijelom gradu, gdje je god došao do znanja, duboko ogorčenje, a mi, tumačeći to opravdano ogorčenje, mi ravnatelj pošta i brzojava u Zadru gosp. Brilla, kako je to, da se što takova moglo dogoditi, u obće dopustiti da se dogodi? Potrebito je ovdje znati, zašto su naši ljudi bačeni na put bez razloga, a nadomješteni ljudima iz vana, koji ih u ničemu ne nadmašuju, ljudima kojima je učinjen očiti hator!

Vatra. U dimnjaku kuće Novak u gradu opažena je u četvrtak na večer za one silne jugovine vatra, na što brzo priskočiše vatrogasci i mahom uklonile pogibelj.

U Boraji, u Konjičkoj Drugi, opažala se u novom vrelu živa voda. Seljani vele, da bi se tu mogla naći obilna zdrava voda, koja bi im bila prava blagodati.

Nevrieme. U četvrtak bjesnilo je silno juro, koje je u večer upravo podiviljalo. Prizor na obali bio je stravičan, pogled na uzburkano more bio đusko. Tekar kasno oko ponoći počelo se šušavati. Za vrijeme oluje na stanicu u Perkoviću sila vjetrova otkinula kovni staj sa krova perona; sa ladae torpiljarke „Marabi“ ponesetalo jednog mornara. Do sada se nije čulo za druge nezgode.

U obćinskoj klanici zaklalo se kroz ovu sedmicu: volova 38, krava 16, teladi 6, janjaca 519.

Pokrajinske vijesti.

Društvo „Marjan“ u Splitu. Primali smo: Godišnje izvješće društva „Marjan“ u Splitu o njegovom radu i gospodarskom poslovanju kroz VII. poslovnu godinu, čigova godišnja sjednica bili će 17. o. mj. Ovo društvo liepo radi za ukras Marjana. Stanje blagajne koncem VII. upravne godine bilo je: Potrošak ukupni 9678.94 K; prihod ukupni 7528.13; dakle dug iznosi 2150.81 K.

Spomenica pošt. pristava i oficijala. Poštanski pristavi i oficijali Dalmacije uprave na naše zastupnike, u svrhu zaštite, naročito spomenicu, u kojoj iznose sve njihove neprilike i traže u suglasju sa ostalim drugovima ove pole monarhije: Popratak nesposlijivih staliških svojih prilika tim što će im biti omogućeno da postignu četiri najniža razreda čina državnih činovnika, počam od navršene sedme godine službe nadalje: da im se doznači ciela mirovina nakon dovršene 35 godišnje službe; da se dade odkaz poštarskim majstorima koji nisu od zanata; da se umirove svi poštarski majstori koji su navršili 40 godina službe; da se ustroje osobna povjerenstva; i napokon, da se odstrani još uvijek postojeće nesretno stanje poštanskih aspiranata.

Kazališno društvo u Spljetu. Ove godine navršuje se 10-godišnjica obstanka kazališnog društva u Spljetu. Društvo priredjuje 17. ov. mj. svečanu predstavu u počast gosp. Mate Bonačića, koji od dvanaest godina svog glumačkog rada, već deset godina djeluje u Spljetu i održava to društvo. Upozorujemo naše čitaoce na naša današnji podlistak o g. M. Bonačiću.

Razne vijesti.

Saobraćaj sa Albanijom. Od 1. ožujka uveden je parobrodski saobraćaj između Trsta i albanske luke. Parobrodi „Sarajev“ i „Briioni“ obavljaju dioniču službu, krećući u neke dalmatinske luke. Usled ispita vodenih sa strane organa ministarstva trgovine uzpostavilo se je, da su na albanskim prugam nužne neke promjene voznog reda. Albance su luke slabije za pristup parobroda, pa će radi toga ministarstvo trgovine poduzeti shodne mjere, da parobrodi budu dolazili po mogućnosti u sve luke

za vrijeme dana a ne ob noć kao i do sada. Tom promjenom napustit će se neke dalmatinske luke na albansko-tršćanskoj liniji, ali iste će se nadoknaditi drugim prugama.

Uredjenje parobrodskog voznog reda. Kako nam se javlja iz Trsta, dvorski savjetnik Krumholz kod pomorske vlade od dulje se vremena bavi se uredjenjem parobrodskog voznog reda. Radnje su dosta napredovale i po svojoj prilici novi vozni red ući će u kriepest još ove jeseni. Uredjenje parobrodskog voznog reda potaknuto je bilo sa strane ministra trgovine dr. Weisskirchnera, a ide za tim, da se ukine dosadnja konkurencija između raznih parobrodskih društava.

Štrajk Lloydovih kapitana. Pišu nam iz Trsta. Svjedobno su kapetani i častnici „Austrijskog Lloyd“ upravlili upravnom vice memorandum, u kojem su izneli razne zahtjeve, da se poboljša njihovo materijalno stanje. Upravno vice ovih bi dana imalo dati odgovor na primljeni memorandum. Medjutim se saznaje sa privatne strane, da upravno vice neće za sada moći udovoljiti želji kapetana i častnika, i ako je upravna godina 1909, pokazala bolji društveni razvitak. Upravno vice dođuše stoji simpatično naprama zahtjevima kapetana. Ovi pak davaju razumjeti, da će se u slučaju, ne udovolji li upravno vice njihovim zahtjevima, proglasiti štrajk svih Lloydovih kapetana i častnika. Sa prijateljske strane uvjetuje se pak kapetanima, da u svomu i društvenom interesu ne počine kakovu nesmotrenost, jer se je saznalo, da će za slučaj štrajka upravno vice bezobzirno postupati naprama kolovodjama pokreta.

Porinuce ratne ladje „Zrinyi.“ Na 12. o. mj. u jutro bila je u Trstu porinuta nova ratna ladja „Zrinyi“ koja zaprema 14.457 tona. Na svečanom činu bili su nadvojvoda Franjo Ferdinand sa suprugom, nadvojvoda Franjo Salvator, zapovjednik mornarice grof Montecuccoli, ministar rata Schönaič, oba ministra domobranstva, mnogi admirali, generali: oficiri kopnene vojske i mornarice, poglavice vlasti, mnogi zastupnici i članovi zastupničke i gospodске kuće, mnogi strani attachéi među njima njemački i englezki iz Rima, konzuli i veliko mnoštvo svijeta. Poslie crkvenoga kraloslova nadvojvokinja Marija Valerija je krstila ladju, koja je gladio dospjela u more usred burnog oduševljenja.

Repatica se primiče. Iza svog dugog putovanja Hallevev komet nam se približuje: vidjet ćemo ga u drugoj polovini tekućeg mjeseca od 4:30 u jutro do zore; u prvjoj polovini mjeseca svibnja vidjet ćemo komet od 2:45 u jutro do svanuća dana, a u drugoj polovini mjeseca svibnja u vrijeme osvita. — Jedan novinar posejio je u Marsilji astronomu Kamila Flammariona, koji je izjavio: Neprerorno je, da će glava repatice proći dne 18. svibnja između sunca i zemlje u udaljenosti od 23 milijuna kilometara od našeg planeta. Prelaz kometa uzsledit će kako rekoh, dne 18. svibnja i to u 16 sati, astronomsko vrijeme računano od podne ili zapravo 19. svibnja u 4 sata u jutro. To je stalno i u tom računu nije se moguće prevariti. Prelaz će trajati jedan sat. Zapadna Evropa bit će još u noći, nešto prije zore, ali u Australiji, Japanu, Sjevernoj Iztoku i Aziji bit će puni dan. Rep Hallevevog kometa protezat će se za svog prelaza sve do zemlje i da li će nas on pomesiti sa svojom eterskom metlom? To je za nas najvažnije pitanje. Ali možemo već sada odgovoriti da: neće. U ostalom 23 milijuna kilometara nije bogzna kako velika dužina za rep jednog kometa. Rep one zvijezde repatice, koju smo motrili kroz nekoliko dana koncem mjeseca siečnja nakon sunčanog zapada, mjerio je preko 100 milijuna kilometara. No među kometima imade različitosti, imade ih više vrsti i Hallevev komet nije velik, jednak je na primjer onima, kojih se vidjelo u god. 1811., 1844., 1858., 1861., 1882. Hallevev komet vrlo se često mijenja kad se prikazivao, a u zadnje doba svog prikazivanja nije bio jako sjajan i to u godinama 1835. i 1859., dok je bio vrlo liep g. 1682., a vanredno sjajan g. 1457. i 1066. Misli se, da ni ovog puta neće imati ništa posebnoga na sebi. Onog dana, kad će Halleveva repatica proći između zemlje i sunca, naša će zemlja lepljiv protivnim smjerom brzinom od 106.000 km. na sat, a repatica brzinom od 170.000 km. na sat. Ako repatica ne bude šira nego obično, prelaz će trajati 3 ili 4 sata, te će početi u ponoći a svršiti u 4 sata u jutro. U tom času proći će naša zemlja mimo repatice. Pri tom susretu, nekoji misle, moglo bi se dogoditi, da nastane zbog gibanja, koje će nastati usled te ogromne pojave taka vrućina, da popali čitav svijet na našoj zemlji. Ali toga se ne treba bojati, jer je rep kometa od tako tanke tvari, da ne bude imao nikakova upliva na naše zračiste, te će po tom, baš radi riedkosti repaticijog repa,

prelaz biti bez ikakih posljedica. Bezdvjebno vidjet će se onog dana brojne zvijezde skitalice, koje će letjeti nebom. Očekivati je i raznih električnih pojava, kakih novih svjetlih pojava itd. Najveća bojazan dolazi od toga, što nekoji misle, da bi se mogao pomiešati s našom atmosferom otrovni plin, otkriven u repu. Taj otrovni plin, prozvan cianogen, dvaput je gušći od našeg zraka, a sastoji se iz dušika i ugljika. Cianogen se raztapa u temperaturi od 25 stupnjeva, a otvrdjuje kod 34 stupnjeva izpod ničtice. U astronomskoj historiji nije još poznat takav prelaz repatice, da bi ona svojim otrovnim repom pogubno djelovala na zemlju. Toga historija ne pamti, a kako toga nije nikad bilo, čemu da bude baš ovog puta? Obseg Halleveve repaticije je 300.000.000 km. na rep da joj je dugačak 8 milijuna km.

Njegova jaja, a naša sramota.

Napisao Don Marko Vezic.

— Odkad sam se, otče, rodio, živ se nisam, što juče, izsmijao!

— Da, eto niesi! Tko zna, da i jesi, barem kad ti ono ljusnu baba Mara — uperio ja u Mačka Svirepinu, kad danas k meni za poslom poslen dva puta dohodio, dok me najstrag u treće ne svrnu na kućnome pragu.

— A kroza što, s kime li to?

— S onim štejanom — prosti mi, moj Bože! — pogadjate vi — s Mrganom, dolje kraj krvave smokve, okrvavljen se on rodio, ko i je!

— Pa što bi to? Ajde, snesi i kazuj, da ti se ne bi ujalio ko i pudaru pō smokve.

— Bojim se, otče, da je sramotno pred vašim svietlim i poštenim obrazom.

— Drž, bolan, i ne poji mi miša medom, već kad se niesi sramio gledati, nemoj ni kazivati. I onsko će se naći tikvi čep, a igli koca, te i sramoti njezin poganač, a čeljade nitko ne obruži, vanda ono samo sebe.

— Zaslje mi juče dokoni — štrcnu Mačak iza zuba, pa razvali žvale — na prizidu, cikom do krvave smokve. Dobričak nas je, a medu nama — čuli ste — i Mrgan. I šelo i pelo, svak hoće da reče svoju, kad se zametnuo razgovor o repači, što se prošastih večeri vidjela na nebu. Nagadja i goneta — ovaj ovo, onaj ono, ko Orgur u korizmu, da joj je rep brašnav i da će godina biti rodna i beričetna kruhom; Jurkači je krvav i da spređa s poradi svoga lijice, odkad ga ono molbenica, prijahujuć na njegovu jedinstvu i bolesti, eto vojnici i kući dovede. — A da šta onda belezgaju, da čemo joj se kroz rep provlačiti? — Šprac hubuknu od onuda s kraja. — Speri li se to, hoće, valaj, i ovo, da će tkogod u veranju rožine stući i škrakati! — Čuvaj ti, Spiro svoje, — priuzla Maršić! — da ti se barem jedan zdrav održi! — Drugačije će se to, varaš se ti, Marko, kolo nategati, i ti češ joj, dok mi budemo prolazili — da proste, koji ne čuju! — rep lizati — izkoči Mrgan ko šilo.

— I ovo je, i ono je, dok ne kmeкну stari Surgan. — Braćo i družino: najstariji sam među vama po godinama, a po pameti, što reku: „Sjedine u glavu, a pamet u stranu“ i kome stric, kome čaća, a drugome opet djed, svi bi me mogli, po starosti, do smrti dohraniti, da me, po nesreći, zakliete kljenove nedjelje, pa ču evo i ja svoju ludu. Odkada se, družu, ukaza repača na nebu, ovo je treća noć, u snu me duše kiše, škropci i hudesni povodnji, a kadgod se sperilo starcu Surganu i u snu je pokisio — upitajte se moje stare — nigda to nije prošlo bez neke, da se niesu zloćudne pridesele i izkolile. Starost je jesenja kiša; ostario sam i okrmeljavo, govorite vi, što hoćete, ja jednu te jednu: bit će svega, a zla do poviše kuće. — Ne izteži mi, Surgane, dlaku iza uha — izpopričeti se gveravi Jadre i čendr-ljavi — već svojom vodom sanjalicom ajde i po vlaci prgu zalievaj, da ti o Božiću prozeleni, a bit će ono i onako, kako odredi dobri i mudri Bog.

— Još bi ih se tu bilo, tko će znati koliko, izgakalo i naspužalo — ja vam velju, ti vam velju — da s ovoga kraja sela, do bure, ne pomoli glavom na kraljevju česti Bare Perkovi — vi ga, otče, poznate, nek i nije iz ove župe. Prebacio vućina Bare preko desnoga ramena kaban, o lievu privjesio praznu i izdušilu torbu, a desnu ruku pričvrstio uza zaobručen držak na obilatijem krstolu i ozgo ga je slamom zašuško.

— U grad je omjerio, sve su prilike, jer se svakim korakom to življe izmiče rodnoj polegušici. U krtolu su jaja, da bi šta, to pogadjamo, jer se njih slalom zastire. — Jesu li na prodaju? — odadi se Mrgan, netom se Bare kraj nas zaustavi, oduši i Hvaljenim nas Isusom pohvali. — Da što će sa mnom? Zar mi i mene ne pretiče od duga puta, pa ču i njihov još dokon sobom priljati? — Šta ja znam, što tko misli u svojoj glavi? — iznovice će Mr-

gan. — Mogao si ih i ti, „doktoru“ ponieti. — Jesam drugaš, pogadjaj. — Do sada i nikada, već da ne bude „Jovo na novo“ — Jurgeć če iz prikrajka. — Reći češ, ali faliti, bojim se, ne češ — uzdahnu Bare. — Da — pošto? Govori i ne cigani, već što si odumio, od jedne odvali. A koliko ih je? Da nije koje mučavo? — sve ovo izaže Morgan u čas i izpuškara — Braće, što znam, po jedinju ču ti duši reći. Starešica mi ih je izporučila i predala za četiri „duzine“ i da joj za nje u trgovca odparam bjankina za košuljak. Evo se primiče sveta korizmena izvopied, pa ne pomaže, već okiti i dušu i tielo. A opet su, da se broje, pa čemo lako, a još se lakše pogoditi. Nu ga — i izvuče jedno izpod slame — nema što vidjeti, a tri „šolda“! Pa živi ti na ovoj sjerkovoj i barovoj godini!

— Svi se mi, ko da niesmo nigda jaje vidjeli, zablenu u ono u Barinjoj šaci, dok Mrgan ne razgali muk i razvodni ga ljuskom i priupelom. — Znaš, što reku: „Prodaj ko svoje, a kupuj ko za se“. Jaja su moja, a tvoje pare. Već kako čemo ih pobrojiti? ... Aa! — leću on i počea se za uhom. — Evo ovako. Amode ih, ne budi ti pod zapovjednu — ti meni u ruku, a ti ukolači, sagnezdi i savij ruke sprieda na prsima, a ja ču, jedno po jedno, brojiti i medju nje ih primicati.

— Kosuri Bare, da poštena usta pošteno i zbore, pa kad se nije zla ni lizno, ni okusio, osuka se, kolik je dugačak i nared se kraljeva druma izpravi, skalupi ruke po Mrganovu našestu, a ovaj ih, koliko ih je, uz uho primućiva, broji i slaže medju Barine ruke, dok ih ne načuli i ne nabrojji, kako ono i bilo — šest osmataka, ravne četiri „duzine“. Ustubočio se Bare i nogama pripeo ko litica, da ne gane životom s koga kraja, jer jaje sklizavo, ko jaje, drži se o babinu zubu, pa očima oko sebe bude, u što će ih to Mrgan poslagati.

— Ni da bi, što reku, očenašu uo nagrizo, a Mrgan sambranu i ukocnjenu Bari trznu kajšeme o gaćama kraj desne promaje, jezicač na „vijubi“ izvrci iz uožine, „vazina“ oko droba razkuljavi i raztegnu se, a sa Bare oklizkoše gaće niz brdo i kud će, već vrcem k opancima.

— Osta Bare donjim tielom ko od majke rođen, a kako mu je dug hod progno pot kroza cio život, „otangale“ modre gaće nage noge, ko da si ih sad iz modrija izvadio.

— Ni sade da će Mrgan odstupati od svoga nektrta i primiriti se, već izkelljo zuburine i svu će otrovnu paru Bari u oči zasuti, kad jāknu: — Na obrir ti, Bare: hoćeš jaja, hoćeš gaće!

— Osudio se Bare ko gladan miš u praznoj zidini, jer i k zidu i od zida, opet napako po nj, a mi, mjesto ga zaupiti: Kloni se, djavle, od Boga moga — od Mrgana se odeličti, a k Bari priskočilo i pripomoci mu gaće izdignuti — mi udari u crlik, ko da nas tkogod po gubici škalje.

— Da što ih od gaća kod takih delija?

— uozbiljen ču ja.

— Primakla se baba Jaka, što poniže kravu pasla, opošteni se, mjesto nas, i izdigne mu ih, a jaja u krtlo pomeče. Bare ponese u grad svoja jaja, a mi kući...

— Svoju sramotu — upadoh mu ja u besjedu.

— Pretekoste me, otče, jer i je tako! Njegova jaja, a naša sramota.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)

Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik Josip Drežga.

P. n.

Osobita mi je čast obznaniti P. N. da dneva 18. ov. mj. otvaram novouredjenu moju drogariju, u dućanu gosp. Chiabova u glavnoj ulici kod Kazališta, nedaleko moje prvašnje drogarije, koja je, kako je poznato nesretnim požarom u noći 22. veljače o. g. bila sasvim uništena.

Moja nova drogarija obskrbljena je podpuno cijelim materijalom i svim predmetima, koji se u dobro uredjenu drogariju traže, a k tome svojim namještanjem i udobnošću lokala i shraništa, odgovara svim zahtjevima struke. Uvjeren da ču unaprijed bit počašćen brojnim mušterijama, kojima ču nastojati da udovoljim u svemu a najskoli umjerenošću u cijenama, biljezim se

s veleštovanjem

Vinko Vučić.

Šibenik, 17. travnja 1910.

Minlos ševom Prah za Pranje

Kav što i on, visi na tom Milijon

veli poznati i uvaženi kemičar industrije sapuna gosp. Dr. C. DEITE u Berlinu, da posjeduje veliko svojstvo pranja

veće od sapuna ili sode i sapuna. bez da djeluje štetno na rublje.

Minlos šev prah za pranje je prema tome najbolje sredstvo za pranje rublja; štiti laneno tkanje moćnim najboljim načinom, **jeftino** je i daje sjajnu bjelocu i podpunu bezmirisnost.

Zamotak od 1/2 kg. stoji samo 30 filira. Dobiva se u drogerijama, trgovinama kolonijalne robe i sapuna.

Engros kod **L. Minlos, Beč 1., Mülkerbastei 3.**

14-14

Hotel „DINARA“

sa reštauracijom

Šibenik kod kazališta

preuzeo je podpisani, te ga preuredio, obkrivši ga savim novim pokućstvom i stolnim priborom.

Kako je sada u njemu uređeno, odgovara doista zahtjevima grada, pa se podpisani nada, da će od sada unapried ovaj hotel postati najmilije svratište ne samo za mjesto, nego i za vanjski svijet, tim više, što je u reštauraciji i domaća kuhinja, uređena na način koji posve zadovoljava.

Cienu su najumjerjenije, a posluha bez prigovora.

Preporučujuć se sa veleštovanjem

Niko Blažević.

Prva parna tvornica za bojadisanje, pranje i kemičko čišćenje odjela na suho

M. DOMIĆA

Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemičko čišćenje kao: obična, urezna, za šetnju, kazalište i plesove. Osim toga zastore, prostirače, rukavice od kože itd., razumije se sve u cjelini čisti se sa strojem „UNIVERSAL“.

Isto tako parno bojadisanje gore navedenih predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i korisno poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje:

JULIO RAGANZINI

1./IX. Glavna ulica.

Mreža (ribarskih) bogato skladište kao i zastupstvo od prvih svjetskih

tvornica mreža od pamuka prve zajamčene vrsti. Cijena umjerena

Juraj Gamulin

13-20 u Jelsi (otok Hvar, Dalmacija)

„NUISOL“

od Bergman-a i drug. u Tešnju n. L. jest i ostaje prije kao i posle za čudo nedostižno sredstvo za bojadisanje kose i brade.

Na zalih se nalazi plava, smedja i crna boja. Jedna boca stoji K 250 u drogeriji Vlnka Vučića u Šibeniku.

Medjunarodna pripomoćna zadruga „Balkan“ u Zagrebu

izplatila je u godini 1910. slijedeće posmrtnice:

I.	II.	Kuna	2.000,-
I.	86.	Vojković Diko	Bjelina
I.	275.	Mihum Stjepan	Sv. Ivan Zelina
I.	316.	Kajon Abraham Erza	Sarajevo
I.	199.	Cvetović Mihajlo	Zakup
I.	365.	Petrović Uroš	B. Kostajnica
I.	162.	Guteša Stanko	Zavidovič
I.	II.	Moravec Hinko	Varaždin
II.	8.	Kolumbus Nikola	Ogulino
I.	428.	Danon Mihael Heski	Visoko
I.	209.	Milić Milan	Jamnica dvor
II.	82.	Lampach Adolf	Križevci
II.	332.	Vugrinović Stjepan	Vrbovac
II.	48.	Martin Heruc	Križevci
II.	105.	Bujak Ilija	B. Brod
II.	32.	Scenk Lujza	Zagreb
I.	216.	Ermije Rade	Obilaj
I.	80.	Perić Pero	Kozluk
II.	337.	Sarabok Mihael	Sarajevo
II.	170.	Sarabok Mihael	Sarajevo
I.	68.	Gibač Franjo	Vrbovac
I.	328.	Stolz Jozef	Sarajevo
I.	388.	Gibač Franjo	Vrbovac
I.	111.	Sahin Ivanišević Iv.	Blatnica-Teslić
I.	272.	Čukac Hermann	Varaždin
I.	18.	Danon Jakob Isak	Sarajevo
II.	296.	Dočkal Josip	Zlatar
II.	352.	Dimec Pavel	Zagreb
I.	91.	Gjorđević Marijan	Brčko
II.	77.	Danon David Isak	Gračanica
I.	9.	Vugrinović Stjepan	Vrbovac
I.	235.	Popović Sava	Ogulin - Josipdol
I.	409.	Sahin Ivan	Teslić
II.	184.	Kamešić Ref. Sam.	Sarajevo
II.	277.	Frank Adam	Sarajevo
II.	256.	Bildhauer Kata Ivan	Zagreb
II.	170.	Gärtler Pavao	Zagreb
I.	493.	Milanović Jovo	Visoko
I.	59.	Stolz Katarina	Sarajevo
I.	418.	Havijo Benjamin Rebi	Sarajevo
II.	193.	Skoković Stjepan	Križevac
II.	61.	Samakovića Daniel M.	Sarajevo
II.	133.	Gumbišić Petar	Ljubuški
II.	61.	Katan Moise I.	Sarajevo
II.	346.	Vucelić Simo	Dubrava
I.	392.	Bujak Ilija	B. Brod
II.	365.	Passi Gustav.	Fiuma
II.	121.	Passi Gustav	Fiuma
I.	461.	Kabiljo Daniel Salo	Sarajevo
II.	175.	Paškvan Lucija	Sušak
II.	317.	Lončar Ivan	Sušak
II.	272.	Višnić Ilija	Dubrava
II.	163.	Paškvan Lucija	Sušak

Traž se povjerenici uz povoljne uvjete.

Reflektanti neka se obrate na: Iliju Ivkovića, Split.

2-3

Pozor! kod podružnice za Trst, Istru i Dalmaciju

ulica Galatti br. 14

Gospodarske sveze u Ljubljani

može se dobiti uz najpovoljnije cijene i uvjete svakovrstnog dobrog i svježeg živeža, brašna najglasovitijih mlinova, te krumpira, zelja, graha i umjetnih gnojiva.

Tvrđka je od novog ljeta uvela škont od 2%, na svu robu bez razlike, za fakture izplative kroz 30 dana, a to da olahkoti trgovcima knjigovodstvo. Podupirati Gospodarsku savez, patriotski je dužnost svakog našeg trgovca. Cienike i uzorke šalje se badava na zahtjev.

Svoj svome!

Ravnatelj i vodja:

S. H. Škerl, Trst.

1911.

Važno za svakoga!

Gustav Marko

Trst

Centrala: Via Giulia br. 20.

Tekućni račun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.

Veliko skladište stakala prostih, aparaniranih i za ures.

Veliki izbor predmeta za ljekarne, drogerije, porculansko i zemljano sudje, ocaikline, staklarije, svjetiljke itd.

Velike količice naročitih tvari u ocaiklini, porculani.

Cijene umjerene koje se ne boje utakmicke.

Na zahtjev šalju se cienici badava.

Dopisivanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrđka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.

Podružnice: Via Giulia br. 33. Via Giulia br. 16. Via Aquadotto br. 65.

Podružnice: Via Barriera vecchia br. 33. Via Colonia br. 17. S. Giovanni di Guardiella br. 871.

Telefon br. 1930.

Telefon br. 1930.

26.11.

Amerikanskih krmaka fine pasmine, obaju spola za rasu, starih 6 mjeseci, tko želi nabaviti, neka se obrati uz ponašanje uvjete na

Nikolu Krvavicu posjednika Knin.

Lahka zaslužba za svakog.

4 do 10 kruna

zaradi dnevno kroz prodaju jednog za svakog neobhodno potrebitog predmeta. Šaljite Vašu adresu uz k tomu priloženih 75 filira u poštanskim biljegama i dostaviti će Vam se uzorci i prošpekti.

Tvrđka F. P., 208 Beč, VII. Mariahilferstrasse 76.

4-13

Hrvatska vjeresijska banka Podružnica Šibenik.

Dionička glavica - - - - K 1,000.000

Pričuva zaklada i pritiči K 150.000. CENTRALKA DUBROVNIK - - - - Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel - - - -

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednime. Devize se preuzimlju najkulatnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Mjenjačnica - - - -

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjeuranje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

Zalagaonica - - - -

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulatnije uvjete.

110-53